

Reactie uitkomst NPV Toetsingsconferentie

Op 3 september staat de Kamerbrief van 17 juli over de NPV Toetsingsconferentie op de agenda van de Vaste Kamercommissie Buitenlandse Zaken. Deze brief bevat een analyse van de regering over de conferentie, die bij PAX een aantal vragen oproept in aanvulling op onze analyse die wij u eerder stuurden in de vorm van een brief (zie bijlage email). Wij hopen dat u de uitkomsten van de NPV Toetsingsconferentie tijdens een (verzamel) AO zult bespreken met de minister en onze aanbevelingen en vragen daarbij mee wilt nemen. In deze policy brief gaan wij per onderwerp op deze vragen in.

Wie liet de NPT-conferentie falen?

Na een maand vergaderen bleek op de slotdag dat 188 landen, waaronder Nederland, akkoord waren met de formulering van een consensus slotdocument. Drie landen blokkeerden de consensus: Canada, het VK en de VS. Na wekenlange zware onderhandelingen, waar Nederland actief bij betrokken was, gaf Nederland er blijk van achter de slottekst te staan.

Vraag aan de minister Waarom legt de minister dan toch de schuld van het falen van de conferentie bij de Arabische Liga-landen en met name bij Egypte?

Inhoudelijk zijn wij het niet eens met de kwalificering van de minister met betrekking tot het voorstel van de Arabische landen. Zij stelden voor een deadline te stellen voor de voorbereidende onderhandelingen om tot een conferentie te komen over een Midden-Oosten vrij van massavernietigingswapens, waarna de Secretaris Generaal van de VN de daadwerkelijke conferentie uit zou schrijven. De minister zegt hierover dat dit “geen recht zou doen aan met veel moeite opgebouwde Glion-proces

(waar Israël en Arabische landen om tafel zaten om over veiligheidszaken te spreken).”¹ De Arabische landen uiten al jaren hun terechte zorg dat voorbereidende vergaderingen als die in Glion een proces in zichzelf dreigen te worden en stellen terecht dat die beoogde conferentie juist de plek is om met elkaar in gesprek te gaan. De Nederlandse regering vond dit ook toen zij in 2010 akkoord ging met het plan om voor eind 2012 een conferentie over een massavernietigingswapenvrij Midden-Oosten te beleggen. Het bevreedt ons dat Nederland niet tijdens, maar wel na de NPV Toetsingsconferentie stelt dat een deadline voor een conferentie over Midden-Oosten vrij van massavernietigingswapens, onacceptabel is.

De Legal Gap

In artikel VI van het NPV Verdrag staat: “Each of the Parties to the Treaty undertakes to pursue negotiations in good faith on effective measures relating to cessation of the nuclear arms race at an early date and to nuclear disarmament, and on a treaty on general and complete disarmament under

¹ Directie Veiligheidsbeleid, DVB/NW-347/15, p 2/4

strict and effective international control.”² Een grote groep landen is van mening dat er, om uitvoering te geven aan dit artikel VI, een juridisch instrument nodig is dat nu nog niet bestaat. Er is in het internationaal recht voor alle massavernietigingswapens een specifiek verbodsverdrag behalve voor nucleaire wapens. Zij roepen op om dit ‘juridische hiaat’ te dichten om vooruitgang te kunnen boeken op weg naar de eliminatie van kernwapens en willen op korte termijn gaan onderhandelen over een juridisch instrument om kernwapens te verbieden en te elimineren.

PAX is verheugd dat voorafgaande aan de NPV-conferentie uw Kamer de motie-Sjoerdsma c.s. aan nam die de regering oproep “zonder daarbij vooruit te lopen op een oordeel over het eindresultaat, inhoudelijk deel te nemen aan internationale besprekingen over een verdrag voor een verbod op nucleaire wapens”³. In zijn brief van 17 juli doet de minister het voorkomen alsof er tijdens de NPV-vergaderingen twee ongeveer gelijkwaardige groepen waren die elkaar in evenwicht hielden. Aan de ene kant ongeveer 26 landen, waaronder Nederland, die willen vasthouden aan de al sinds 1958 gevolgde ‘step by step approach’ en die tegen onderhandelingen zijn (op korte termijn) over een verbod op kernwapens. Aan de andere kanteen groep van, volgens de regering, “een aantal staten, met name de New Agenda Coalition (Mexico, Nieuw-Zeeland, Egypte, Ierland, Brazilië en Zuid-Afrika), die een basis wilde leggen voor een nieuw juridisch instrument zoals een kernwapenverdrag of een verbod op kernwapens.” Dit is volgens PAX geen juiste voorstelling van zaken. Er waren 107 landen die in New York de Humanitarian Pledge⁴ steunden die letterlijk oproept om de legal gap te dichten en te gaan onderhandelen over een verbod

op en de eliminatie van kernwapens. Tegenover de groep van 26 landen waar Nederland deel van uitmaakt, staat een groep van maar liefst 159 landen die in New York stelden dat elk gebruik van kernwapens onacceptabele catastrofale gevolgen zal hebben en dat die conclusie de drijfveer moet zijn voor onderhandelingen over een juridisch instrument.

Vragen aan de minister

- ◆ Is de minister van mening dat een internationaal verdrag dat kernwapens verbiedt geen ondersteuning is van de doelstelling van het NPV?
- ◆ Is de minister bereid om oproepen te steunen om te gaan onderhandelen over een internationaal verbod op kernwapens?
- ◆ Is de minister bereid alsnog steun te geven aan oproepen die stellen dat elk gebruik van kernwapens onacceptabele humanitaire gevolgen zal hebben?
- ◆ Onder welke omstandigheden vindt de regering de inzet van kernwapens legitiem, gezien de catastrofale humanitaire impact van deze wapens?
- ◆ Hoe verhoudt zich de uitvoering van artikel VI van het NPV en de verplichting om te onderhandelen over ontwapening zich tot het vasthouden aan de nucleaire taak door de Nederlandse regering?
- ◆ Nu blijkt dat er van consensus nog geen sprake is en dat het door de minister geprefereerde voorstel slechts steun kreeg van 20 landen, is de minister bereid alsnog steun te geven aan de Humanitarian Pledge die inmiddels (stand 25 augustus 2015) wordt gesteund door 114 landen?

²<http://www.un.org/disarmament/WMD/Nuclear/NPTtext.shtml>

³<http://bit.ly/1MZfwGS>

⁴<http://www.icanw/pledge>

Nuclear sharing

Het is te waarderen dat de minister in zijn brief kennis geeft van het feit dat er landen waren in New York die vinden dat de NAVO-praktijk van nuclear sharing in strijd is met artikel I en II van het NPV. De minister noemt Iran en Rusland. PAX wil graag dat Kamerleden zich realiseren dat Iran in dit geval sprak namens de 120 landen lid van de Non-Aligned Movement die al geruime tijd van mening zijn dat de plaatsing van Amerikaanse kernwapens in NAVO – lidstaten en de bijbehorende NAVO-afspraken over nuclear sharing het non-proliferatie regime ondermijnen.⁵ De Nederlandse regering stelde tijdens de conferentie dat nuclear sharing en daarmee dus ook de plaatsing van Amerikaanse kernwapens in Nederland niet in strijd is met Artikel I en II van het NPV omdat deze plaatsing al bij de totstandkoming van het NPV besproken is.⁶

PAX vindt dit een weinig overtuigende redenering. Het NPV is een raamwerk-verdrag waarbinnen landen afspraken maken die elke vijf jaar worden 'getoetst' en 'herzien'. De Kamer doet er goed aan zich te realiseren dat het NPV dus geen statisch verdrag is. Het verdrag liet oorspronkelijk bijvoorbeeld ook ruimte om kernexplosies te gebruiken voor vreedzaam gebruik als het verdiepen van een kanaal. Herzieningsconferenties maakten aan die interpretatie een einde omdat een meerderheid van landen dat belangrijk vond. Als een meerderheid van leden keer op keer aangeeft

⁵ Onder andere: "In our view, any horizontal proliferation and nuclear weapon-sharing by States Parties constitute a violation of non-proliferation obligations under articles I and II." Statement by H.E. Dr. Javad Zarif, Minister of Foreign Affairs of the Islamic Republic of Iran Before the 2015 NPT Review Conference on behalf of the Non-Aligned Movement States Parties.

⁶ "This issue was addressed when the NPT was negotiated. At that time basing arrangements existed and were made clear to negotiating delegations and were made public. Weapons assigned to NATO remain under national control of a nuclear weapon state at all times and are never transferred. Therefore NATO's basing arrangements are fully compatible with the NPT obligations", Statement by H.E. Henk Cor van der Kwast, 6 mei: http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/npt/revcon2015/statements/6May_Netherlands_MCI.pdf

het NAVO-beleid inzake nuclear sharing in strijd te achten met de bedoeling van het NPV om proliferatie te voorkomen, dan is het weinig constructief en legalistisch om terug te verwijzen naar gesprekken van ruim 45 jaar geleden waarbij de meeste huidige leden niet betrokken waren en die in een volledig onvergelykbare context plaatsvonden.

De Nederlandse delegatie gaf aan dat tijdens de oorspronkelijke onderhandelingen over het NPV de verdragen over de plaatsing van Amerikaanse kernwapens in andere NAVO lidstaten niet alleen aan de delegaties kenbaar zijn gemaakt maar ook openbaar zijn gepubliceerd.

Vraag aan de minister Is de minister bereid om deze plaatsingsverdragen aan de Kamer te zenden?

Transparantie

Terecht vraagt de minister in zijn brief aandacht voor de positieve inzet van Nederland ten aanzien van het bevorderen van transparantie omtrent kernwapens. In eigen statements en samen met de NPDI laat Nederland consistent zien bereid te zijn constructief mee te denken op dit onderwerp. Het is juist daarom jammer dat Nederland er opnieuw niet voor koos zelf transparant te zijn over de Nederlandse kernwapentaken en de aanwezigheid van Amerikaanse kernwapens op Nederlands grondgebied. De roep aan anderen om transparant te zijn wordt natuurlijk ernstig verzwakt als je zelf weigert openlijk te spreken over eigen betrokkenheid. Deze dubbele houding is onhoudbaar.

Vraag aan de minister Waarom wordt de Kamer niet geïnformeerd over omstandigheden waarin de Nederlandse regering het inzetten van deze Amerikaanse wapens acceptabel zou vinden - gezien hun catastrofale humanitaire effecten- en

hoe deze inzet zou passen in de internationale rechtsorde?

Geen slotdocument, dan maar een OEWG?

De Open Ended Working Group (OEWG) is een bewezen middel om heikele issues aan de kaak te stellen. De OEWG van 2013 over kernwapens speelde een belangrijke rol bij het tot stand komen van het breed gedeelde besef dat nucleaire ontwapening alleen kan slagen als er een juridisch instrument komt dat kernwapens verbiedt. Tezamen met de drie conferenties over de humanitaire impact van kernwapens, is het voorwerk uitputtend gedaan. Tijdens de Toetsingsconferentie in mei 2015 werd het voorstel gedaan om nogmaals een OEWG te houden, met besluiten slechts op basis van consensus. Een verbod op een wapensysteem is niet haalbaar als dat moet worden bereikt in een forum waarbinnen ieder land een uitkomst kan blokkeren. Een veel beter middel is een directe onderhandeling over een juridisch verbod op kernwapens, waarbij ieder land uitgenodigd is om vrijwillig mee te praten, maar geen land de uitkomst kan blokkeren. Dat proces komt moeilijk op gang omdat een aantal landen (waaronder veel NAVO landen) tegen de start van zo'n proces is. Ook minister Koenders is er op tegen nu te starten met dergelijke onderhandelingen. PAX is echter hoopvol dat binnenkort een uitnodiging wordt gedaan voor deelname aan zo'n conferentie.

Vraag aan de minister Deelt de minister de mening dat de volgende stap richting nucleaire ontwapening een proces is waaraan elk land kan deelnemen en geen enkel land de uitkomst kan blokkeren?

Contactgegevens

Krista van Velzen

vanvelzen@paxforpeace.nl

06 53 22 04 09

www.paxforpeace.nl